

**KOMPETENSİYALARA ƏSASLANAN MODUL
PROQRAMLARI (KURİKULUMLAR) ƏSASINDA ŞAĞİRD
NƏİLİYYƏTLƏRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ**

Rəsul Əsgərov,
*Təhsil Problemləri İnstitutunun peşə-ixtisas təhsili
şöbəsinin müdiri, əməkdar müəllim*

Malik Qurbanov,
həmin şöbənin böyük elmi işçisi

Açar sözlər: dövlət strategiyası, strateji istiqamətlər, kompetensiyalara əsaslanan modul tipli təhsil proqramları, yeni təhsil proqramları (kurikulumlar), ilk peşə-ixtisas təhsili, xüsusi qayğıya ehtiyacı olanların təhsili, ilk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrinin maliyyələşdirilməsi, şagird-müəllim nisbəti.

Ключевые слова: государственная стратегия, стратегические направления, основанные на континенту образовательные программы модульного типа, новейшие образовательные программы (курikulumy), начальное профессионально-специальное образование, образование нуждающихся в особой заботе, финансирование начальных профессиональных специальных образовательных заведений, соотношение учителей и учащихся.

Key words: state strategy, strategic directions, module education programs based on competence, new education programs (curiculas), first profession-based education, education for disabled people, financialization of the first profession-based education, student-teacher ratio.

Beynəlxalq təcrübəyə əsaslanan ilk peşə-ixtisas təhsili sisteminin islahat siyasəti və strategiyasının mərkəzində bacarıqların inkişaf etdirilməsi, onun əmək bazarının tələbatlarına və iş yerində əmək fəaliyyətinin məqsədlərinə istiqamətlənmiş sistemə çevrilməsi dayanır. Bu cür sistem, əsasən, təlimin razılaşdırılmış nəticələrindən və təlim prosesinin keyfiyyətindən çıxış edərək formalaşdırılmalıdır.

Ölkəmizdə gerçəkləşdirilən islahatlar və genişmiqyaslı infrastruktur layihələri, dayanıqlı makroiqtisadi yüksəlişin təmini, yoxsulluğun azaldılması, iqtisadiyyatın diversifikasiyası və onun dünya iqtisadi sis-

teminə inteqrasiyası insan potensialının inkişafı üzrə qəti tədbirlərin həyata keçirilməsini tələb edir. Bu isə öz növbəsində təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və rəqabətqabiliyyətli kadr potensialının hazırlanması ilə bağlıdır. Göstərilən məsələlərin həlli üçün zəruri şərt ilk peşə-ixtisas təhsili sistemində kadr hazırlığının əmək bazarının tələblərinə uyğunluğunun təmin edilməsidir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2013-cü il 24 oktyabr tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası" (bundan sonra - Dövlət Strategiyası işlədiləcək) Azərbaycan Respublikasında, keyfiyyət

nəticələri və əhatəliliyinə görə dünya ölkələri sırasında aparıcı mövqə tutan, səriştəli müəllim və təhsil menecerlərinə, qabaqcıl texnologiyalara əsaslanan infrastruktura malik təhsil sisteminin yaradılması üçün aşağıdakı beş strateji istiqamətdə genişmiqyaslı tədbirləri nəzərdə tutur: **S ə r i ş t ə y ə** əsaslanan şəxsiyyətyönlü təhsil məzmununun yaradılması.

- Təhsilə alanların fərdi xüsusiyyətlərini nəzərə alan innovativ təlim metodları və texnologiyaları vasitəsilə təhsilin məzmununun səmərəli mənimsənilməsinə təmin edən yüksək nüfuzlu təhsilverənin formalaşdırılması.

- Təhsilin nəticələrə görə cavabdeh, şəffaf və səmərəli tənzimləmə mexanizmlərinə malik, dövlət-ictimai xarakterli və dövlət-biznes partnyorluğuna əsaslanan idarəetmə sisteminin formalaşdırılması.

- Müasir tələblərə cavab verən və ömürboyu təhsili təmin edən təhsil infrastrukturunun yaradılması.

- Təhsilin dayanıqlı və müxtəlif mənbələrdən istifadə olunmaqla yeni maliyyələşdirmə mexanizminin yaradılması.

Dövlət Strategiyasının mühüm xüsusiyyətlərindən biri ondan ibarətdir ki, ilk peşə-ixtisas təhsili sistemində tədrisin məzmununun müasirləşdirilməsi əmək bazarının geniş müstəvisində əhatə olunur. Bu, o deməkdir ki, istər iqtisadi, istərsə də sosial baxımdan uğurlu və səmərəli peşə təhsili sisteminin formalaşması və fəaliyyət göstərməsinə zəmanət olan zəruri şərtlərdən biri ilk peşə-ixtisas təhsilinin məzmununun müasir əmək bazarının tələblərinə uyğunlaşdırılmasıdır.

Qiymətləndirmə - şagirdin təlim fəaliyyətinin təlimin məqsədlərinə uyğunluğunun kəmiyyət və keyfiyyət göstəricisinin formalaşdırılması prosesidir. Qiymət - əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara əsasən təhsilə alanın fəaliyyətinin sübutlarının hazırlanması, toplanması və bu sübutlara nəzərən mülahizə yürütmək prosesidir. Hər

bir konkret modulun mənimsənilməsinin qiyməti təhsilə alanın bu modulun məqsədində formalaşdırılmış tələb olunan kompetensiyaları mənimsəməsinə nümayiş etdirməsi və ya təsdiqləməsidir. Təhsilə alanlar tərəfindən modulların mənimsənilməsinin qiymətləndirilməsi aşağıda göstərilmiş prinsiplərə əsaslanmalıdır:

- Qiymətin kompetensiyalara əsaslanan texnologiyalar çərçivəsində qiymətləndirmə meyarlarına əsaslanması;

- qiymətləndirmə meyarlarının təlim nəticələrinə (modulun məqsədində) uyğun formalaşdırılması;

- qiymətin təhsilə alanın mənimsəmə sübutlarına əsaslanması;

- sübutların fasiləsiz olaraq bütün təhsil müddəti boyunca toplanması, yəni kompetensiyaların mənimsənilməsinin sübutları əvvəlcədən müəyyən edilmiş yoxlama vaxtlarında, həmçinin yekun qiymətləndirmənin gedişi prosesində toplanması;

- modulun mənimsənilməsinin yekun qiymətləndirmə sübutları da daxil olmaqla toplanmış bütün sübutlar əsasında qiymətləndirilməsi.

İlk peşə-ixtisas təhsili müəssisələrində tədris prosesi mövcud tədris plan və proqramlar (kurikulumlar) əsasında aparılır. Bura ümumtəhsil fənləri, ixtisas üzrə nəzəri təlim fənləri və istehsalat təlimi daxildir. Hazırda ilk peşə-ixtisas təhsili sistemində cari qiymətləndirmə, yarımillik qiymətləndirmə, illik qiymətləndirmə, imtahan və yekun qiymətləndirmə formalarından istifadə olunur. Seçmə yolla şagirdlər keçilən mövzular üzrə gündəlik qiymətləndirilir. Qiymətləndirmə zamanı şifahi sual-cavab, yazılı sual-cavab və ya yazılı çoxcavablı test üsulundan istifadə edilir.

Qiymətləndirmə ilə bağlı dünya təcrübəsi də öyrənilmişdir. Məsələn: Birləşmiş Krallıqda Təhsil Proqramı (modul) Kvalifikasiyalar və Kurikulum İdarəsi (KKİ) tərəfindən akkreditasiya edilir. İxtisasın təhsil səviyyəsi Milli İxtisas Çərçivəsi ilə

müəyyən edilir.

Burada bütün təhsil modulları üçün standart format mövcuddur, bu formatda ixtisasla bağlı şagirdlərə, müəllimlərə və qiymətləndirənlərə, həmçinin milli standartlara uyğunluğu monitoring edənlərə qoyulan tələblərə dair aydın təlimatlar verilir.

Modulun tərkib hissələrinə diqqət yetirilir.

Tədris saatları modulun məzmununun ölçü vahididir. Buraya birbaşa tədrisə, istehsalat təliminə və qiymətləndirməyə, tədrisin digər formaları olan təyinatlarla və ya fərdi tədrisə ayrılı biləcək vaxt daxildir. Buraya şagirdin təşəbbüsü ilə icra edilən özəl təlim daxil deyil. Spesifikasiyaya aid olan təhsil proqramları (kurikulumları) hazırlanarkən təhsilverənlərə bunu nəzərə almaları məsləhət görülür.

Modulun xülasəsi modulun ixtisas daxilində dəyərini və modulun əsas məzmunu barədə məlumatları özündə əks etdirir. Burada təhsilalanı modulun məqsədləri və modul üzrə təhsil alarkən əldə edilən əsas bilik, bacarıq və anlayışlar barədə məlumat verilir. Modulun xülasəsində, eyni zamanda, ixtisas sahəsinə (sektora) nə təklif edildiyini təsvir etməklə modulun ixtisas sahələri ilə əlaqələri göstərilir.

Təlim nəticələrində təhsilalanın modulu bitirdiyi zaman hansı kompetensiyalara malik olacağı (nəyi biləcəyi, anlayacağı və bacaracağı və s.) aydın şəkildə qeyd edilir.

Modulun məzmunu hər bir təlim nəticəsinə nail olmaq üçün hazırlanan və tədris edilən proqram üzrə lazım olan bilik, bacarıq və anlayışların dərinliyi və miqyasını müəyyənləşdirir. Bunun üçün müvafiq Milli Peşə Standartlarında qeyd edilmiş bilik və anlayışlardan istifadə edilir. Modulun məzmununda təhsil proqramı (kurikulum) üçün lazımı materiallar qeyd edilir və proqramı uğurla bitirib qiymət almaq üçün lazım olan bacarıq, bilik və anlayışlar təsvir edilir. Hər bir təlim nəticəsi tam olaraq qeyd edilir və daha sonra ona aid olan əsas ifadə və ya

konsepsiyalar qeyd edilir, ondan sonra isə müvafiq mövzuların siyahısı verilir.

Modulun məzmunu bölməsində, adətən, qiymətləndirmə meyarını ödəmək üçün əhatə edilməli materialları özündə əks etdirən mövzular qeyd edilir.

Qiymətləndirmə meyarları

Hər bir qiymətləndirmə meyarları bölməsində şagirdin təlim nəticəsini öyrənib qiymət alması üçün göstərməli olduğu sübutların müəyyən edilməsində istifadə edilən meyarlar öz əksini tapır.

Rumıniya təcrübəsinə müraciət edək. Burada Milli (təhsil proqramlarında) kurikulumlara yerli səviyyədə dəyişikliklər etməyə imkan vardır. Kurikulumlar (təhsil proqramları) Təhsil Nazirliyi tərəfindən təsdiq edilir.

Qiymətləndirmə və sertifikatlaşma keyfiyyət strategiyasının 7 əsas komponentindən biri hesab edilir. Strategiyanın digər komponentləri aşağıdakılardır:

1. Keyfiyyətin idarə edilməsi.
2. İdarəçilik öhdəlikləri.
3. Resursların idarə edilməsi.
4. Dizayn və inkişaf.
5. Təlim və tədris.
6. Təhlil və təkmilləşdirmə.

Qiymətləndirmə təhsil standartlarına əsaslanır. Burada ixtisası əmələ gətirən təlim nəticələrinin modulları təsvir edilir. Xarici qiymətləndirmə mərkəzlərində davamlı qiymətləndirmə və yekun qiymətləndirmədən istifadə edilir.

Kompetensiyalara əsaslanan təlim şagirdin fəallığı üzərində qurulduğundan şagird də öz fəaliyyətini əldə edəcəyi kompetensiyaların mənimsənilməsi üzrə qurur. Buna görə də şagird təlimini özü idarə etdiyindən qiymətləndirmə məsuliyyətini də öz üzərinə götürmüş olur. Qiymətləndirmə hissələr üzrə bilik və bacarığı ayrılıqda deyil, kompetensiyaların tam mənimsənilməsini əhatə edir.

Kompetensiyalara əsaslanan modul təlimində qiymət şagirdlərə fərdi yanaşmaqla onların hazırlığı tərzində qiymətləndirilmə-

sini nəzərdə tutur. Əgər təhsilalan qiymətləndirməyə hazır deyilsə, ona yenidən özünü sınamaq imkanı verilir. Keyfiyyətli qiymətləndirməni xarakterizə edən əlamətlər aşağıdakılardır:

- Adekvatlıq - qiymətləndirmə vəsi-tələrinin yalnız təlimin nəticəsi sayılan fəaliyyəti qiymətləndirməsi, qiymətləndirən şəxslərin hamısının eyni meyarlardan istifadə etməsi.

- Etibarlılıq - bütün təhsilalanlar üçün bərabər şəraitin yaradılması (şagirdlərin hamısının sorğu materiallarından və məlumat xarakterli cədvəllərdən istifadə etməsi imkanı və s.), qiymətləndirən şəxsin nəticənin yalnız qiymətləndirilən şəxsin fəaliyyəti nəticəsində əldə edilməsinə tam əmin olması, biliyin qiymətləndirilməsinin yaddaşa deyil, konkret əmək fəaliyyətinə tətbiqinə əsaslanması.

- Təmin olunma – qiymətləndirmə prosedurunun tələb olunan resurslarla təmin olunması.

- Çeviklik – qiymətləndirmənin təhsilalanların qiymətləndirilməyə tam hazır olduqları halda aparılması, yəni təhsilalanın konkret kompetensiyanı nümayiş etdirməyə hazır olduğu tərzdə qiymətləndirilmənin aparılması.

Bütün bu şərtlər gözləndildikdə qiymət təlim prosesinin təbii və konstruktiv komponentinə çevrilir. Eyni zamanda motivasiya faktoru kimi təhsilalanın əldə etdiyi nəticəyə görə rəğbətəndirilməsi və ya yenidən təlimə ehtiyacının meydana çıxması kimi öyrədici xarakter daşıyır.

Şagird nailiyyətləri cari və yekun qiymətləndirilmə şəklində aparılır. Hər bir modul üzrə fəaliyyətin mənimsənilməsi qiymətləndirilir, sonra isə bütün fəaliyyətin mənimsənilməsi üzrə yekun qiymətləndirmə aparılır. Yekun qiymətləndirmə tapşırıqları inteqrasiya funksiyasını yerinə yetirir. Şagird tələb olunan əmək qabiliyyətini nümayiş etdirir.

Qiymətləndirmə prinsiplərinə ciddi riayət olunur.

Qiymətləndirmənin başlıca məqsədi təlim nailiyyətlərinin təsdiq olunmasını

təmin etməkdir. Bu təsdiq olunma bir sıra modulları uğurla başa çatdırdıqdan sonra verilən ixtisaslaşma sertifikatı formasında və ya tam proqramı bitirdikdən sonra verilən ixtisas diplomu formasında ola bilər. Etibarlı olması üçün qiymətləndirmə bəzi prinsiplərə: həqiqilik; etibarlılıq; uyğunlaşma; sadəlik (bəsitlik yox!); haqq və ədalətlik və b. əsaslanmalıdır.

Qiymətləndirmə aşağıdakı hallarda həqiqi sayıla bilər:

- Məqsədəmüvafiqdir;

- təhsilalana spesifikasiyada müəyyən olunmuş standartlarla birlikdə qiymətləndirilə bilən kifayət qədər icra sübutları hazırlamağa imkan verir;

- təhsilalana xarakteristika standartlarını təmin etməyi tələb edən kifayət qədər bilik, anlayış və bacarıqlara dair sübutlar hazırlamağa imkan verir;

- bütün qiymətləndiricilərin təhsilalanlar haqqında ümidverici qiymətləndirmə qərarları verməsinə imkan verir.

Etibarlılıq təhsilalanların qiymətləndiriciyə verdikləri cavablarının nəzərdən keçirildiyi ardıcılıq dərəcəsinin ölçülməsidir. Etibarlı olması üçün təhsilalanların fəaliyyətlərinə dair qiymətləndirmə qərarları eyni qiymətləndirmə tapşırığını yerinə yetirən bütün təhsilalanlar üçün uyğun olmalıdır.

- Ardıcıl olaraq tətbiq olunan qiymətləndirmə şərtləri əsasında hazırlanmış əsl qiymətləndirmə ilə verilsin;

- qiymətləndirmə müxtəlif vəziyyətlərdə, kontekstlərdə və müxtəlif təhsilalanlara tətbiq edilən bütün qiymətləndiricilər üçün uyğun olsun;

- aydın müəyyən olunan icra standartları əsasında götürülsün;

- təhsilalanların təsdiq olunmuş işi qiymətləndirilsin;

- zaman keçdikcə onlar davamlı olsun.

Qiymətləndirmədə uyğunlaşma qabiliyyəti, sadəlik, haqq və ədalətlik

gözlənilməlidir. Qiymətləndirmənin növləri bu işin istiqamətini təyin edir.

Qiymətləndirmə formativ və ya summativ ola bilər. Formativ qiymətləndirmə təlim prosesinin bir hissəsi kimi aparılıb təhsilalanı yardım etməyi və onu verilmiş modul üçün gözlənilən təlim nəticələrinin nailiyyətləri ilə bağlı lazımi bilik, bacarıq və münasibətlərin qurulmasına doğru yönəltməyi nəzərdə tutur.

Summativ qiymətləndirmə, adətən, bir və ya bir neçə təlim nəticələri və ya modulları üzrə təlim prosesinin yekunlaşdırılması ilə bağlıdır və təhsilalanın bütün təlim nəticələrinə nail olub-olmadığını, ona sertifikat və ya diplomun verilmə imkanını müəyyən etməyi nəzərdə tutur.

Qiymətləndirmə bir sıra fərqli mühitlərdə baş tuta bilər, məsələn, sinif otaqları, akt zalları, iş yerləri (və ya iş yeri şəraitlərinin simulyasiyası), ictimai və təlim müəssisələrində və yaxud da imtahan zallarında. Onun harada və ya hansı formada keçirilməsindən asılı olmayaraq, qiymətləndirmə həmişə müşahidəni, nəticənin qiymətləndirilməsini və sorğunu əhatə edir.

Xüsusi bir nəticə və ya nəticələr üzrə qiymətləndirmə vasitəsinə seçməzdən əvvəl, nəticə(lər)nin qiymətləndirilməsi və müşahidəni, məhsulun qiymətləndirilməsini və ya sorğunu, ya da hər üçünün birləşməsinə əhatə etməsini nəzərə almaq yararlı olardı. Bu qiymətləndiriciyə imkan verəcək ki, o daha uyğun qiymətləndirmə vasitəsinin seçilməsi prosesinə başlasın.

Təhsilalanın fəaliyyətinin müşahidə olunması da vacibdir.

Qiymətləndirici təhsilalanları müşahidə edir, çünki onlar ixtisas üzrə standartlarda müəyyən olunan tapşırıqları yerinə yetirirlər. Müşahidə çox vaxt iş yerində və ya iş yerinə uyğun şəraitlərdə baş verir. Lakin bu laboratoriyada, emalatxanada və ya təhsilalanın praktik fəaliyyətləri yerinə yetirdiyi başqa bir məkanda da

yerinə yetirilə bilər.

Qiymətləndiricilər müşahidənin təlim mühitində təbii baş verən istənilən bacarıqlar və ya fəaliyyətlərdən, həmçinin mümkün resurslardan səmərəli istifadə edə bilməsini planlaşdırmalıdır.

Təhsilalanın təqdim etdiyi məhsulların qiymətləndirilməsi

Bəzi sahələrdə təhsilalanlar öz ixtisaslarına nail olmağa cəhd etdiklərindən gördüyü işlərin məhsulları formasında sübutlar toplayırlar. Təhsilalanın təqdim etdiyi bir sıra məhsulları təhlil etməklə qiymətləndirici təhsilalanın təlim nəticəsi üzrə tələb olunan bilik və bacarıqlara nail olmasını qiymətləndirə və bu haqda qərar verə bilər. Məhsulun qiymətləndirilməsi ilə bağlı çox mühüm aspekt məhsulun həqiqiliyini təmin etməkdir, yəni məhsul, həqiqətən də, təhsilalanın gördüyü işin nəticəsidir.

Təhsilalanın dərk etmə bacarığının qiymətləndirilməsinə də ciddi riayət olunmalıdır.

Dərketmə bacarığını qiymətləndirmək üçün ilkin olaraq sorğudan istifadə olunur. Qiymətləndirici bilik, anlayış və düşüncə, planlaşdırma, təhlil etmə və mülahizə-yürütmə kimi müxtəlif bilik metodlarını qiymətləndirmək istədikdə də təhsilalanın dərk etmə bacarığından istifadə edə bilər.

Bununla belə, sorğu summativ qiymətləndirmə ilə məhdudlaşdırılmır, ondan aşağıdakı sahələr üzrə də istifadə oluna bilər:

- Fəaliyyət nəticəsində aydın olmayan sahələrdə bilik və anlayışı təsdiq etmək üçün;
- bilikdə olan boşluqlara və icra-yönümlü modullarda anlayışa ünvanlanmaq üçün;
- təhsilalan sübutun bir hissəsini izah etməyi və yaxud onun hazırlanma prosesini təsvir etmək istədikdə, sübutları təsdiq etmək üçün;
- bacarıq və ya fəaliyyətin müşahidə

olunmasına qədər gözləməyin praktik və ya təhlükəsiz olmayacağı imkanlarını qiymətləndirmək üçün.

Qiymətləndirici qiymətləndirilən modulların nəticələri üzrə tələblərdən və qiymətləndirmə şəraitlərindən asılı olaraq şifahi və ya yazılı suallardan istifadə edə bilər. Metodun seçilməsi təhsilalanlarda ola biləcək hər hansı xüsusi qiymətləndirmə tələblərini əks etdirməlidir. Məsələn: bəzi təhsilalanlar yazılı suallara yaxşı cavab vermir – istənilən halda, həmişə müvafiq oxu səviyyəsindən istifadə olunması təmin olunmalıdır.

Qiymətləndirmənin əsas xüsusiyyətləri bir sıra aspektlər ilə bağlıdır. Məsələn: tələb olunan sübutlar, qiymətləndirməni aparan şəxslər, qiymətləndirmənin aparıldığı müəssisələr, prinsiplərin tətbiqi, keyfiyyətə zəmanət çərçivəsi və s.

Bacarığı qiymətləndirərkən təhsilalanlar yerli səviyyədə təsdiq olunmuş təlim modullarında müəyyən olunan icra meyarları əsasında qiymətləndirirlər. Bu, təhsilalanların təlimə giriş əsasında və sonra isə istinad olunan norma ilə qiymətləndirildiyi sistemdən tamamilə fərqlidir, o, təhsilalanlardan gözlənilən orta nəticələrə istinad edir.

Qiymətləndiricinin xüsusiyyətlərindən danışarkən qeyd etmək lazımdır ki, bacarığın qiymətləndirilməsi spesifik əsas fəaliyyətlər, icra meyarları və açıqlamalar ilə təlim funksiyalarından çox fərqli olan funksiyaları nəzərdə tutur.

Təlim nəticələrini (nailiyyətləri) qiymətləndirən müəllim və ya təlimçi kompetensiyalara əsaslanan və şagirdyönümlü təlimin qiymətləndirilməsi ilə bağlı yeni bacarıq, bilik və anlayışlar əldə etməlidir.

Sübuta əsaslanan qiymətləndirmə kifayət qədər həqiqi, əsl, dəyişdirilə bilən və modul spesifikasiyalarının tələbləri ilə uyğun olan, keyfiyyət səviyyəsini müəyyən edən bacarıq sübutlarına əsaslanmalıdır.

Kifayət qədər bacarıq sübutu o

deməkdir ki, təhsilalan təlim nəticələri və icra meyarlarında təsvir olunduğu kimi, tam açıqlama üzrə bütün fəaliyyətləri yerinə yetirə bildiyinə və təlim nəticəsinin tələb etdiyi bütün bilikləri mənimsədiyinə dair sübutlar təmin edir.

Həqiqi sübut nəzərdə tutulan qiymətləndirmə obyektini ilə birbaşa bağlı olan sübutdur. Əsl sübutlar fəaliyyəti qiymətləndirilən təhsilalan tərəfindən hazırlanmalıdır. Qiymətləndiricinin qiymətləndirmə və sertifikatlaşdırma sistemində maraqlı tərəflərin öz aralarında etibarını qazanmaq və qoruyub saxlamaq üçün sübutun həqiqiliyindən əmin olması çox vacibdir.

Qiymətləndirmə prosesi müvafiq icra sübutları hazırlayacaq təhsilalanın və dəstəkləyici olacaq, proses boyunca konstruktiv rəy verəcək qiymətləndiricinin fəal iştirakını əhatə edir.

Nailiyyət qazanılmasında qiymətləndirmə prosesinin ən mühüm aspektlərindən biri əks-əlaqənin verilməsidir. Vaxtında və güclü əks əlaqə təhsilalanlara təlim nəticələrini (nailiyyətləri) düzəltməyə və artırmağa kömək edə bilər.

Təlim prosesi boyunca toplanmış icra sübutları təhsilalanın nailiyyətləri haqqında qərar verməkdə qiymətləndirici üçün dəyərli mənbədir. Bununla belə, sübut müstəqil şəkildə qiymətləndirilməlidir. Yekun nəticə - səriştəlidir və ya səriştəli deyil, - qənaətinə gəlinməlidir.

Qiymətləndirmə vasitələrinin peşələr üzrə (seçmə yolla) təhlili qiymətləndirmə vasitələri zamanı nəzərə alınmalıdır.

Belə ki, şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi müxtəlif vasitə və metodlardan istifadə etməklə aparıla bilər. Bir çox ekspertlər inanır ki, qiymətləndirmə metodlarından kompleks şəkildə istifadə olunması təhsilalanın nailiyyətlərinin obyektiv qiymətləndirilməsi üçün ən effektiv yoldur.

Rəyçi: dos. Ə.Abbasov

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. "Təhsil haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2009.
2. Azərbaycan Respublikasının təhsil sahəsində İslahat Proqramı. Bakı: Çarşıoğlu, 1999.
3. Azərbaycan Respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulumu). Bakı, 2006.
4. "Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası".// Azərbaycan məktəbi, 2013-cü il, № 5.
5. Azərbaycan Respublikasında texniki peşə təhsilinin inkişafı üzrə Dövlət Proqramı (2007-2012-ci illər). Bakı, 2007.
6. Abbasov Ə. Təhsil İslahatı və kurikulumların hazırlanması problemi. "Elmi əsərlər".i. Bakı, 2005.
7. Ağayev Ə. Yeni təlim metod və texnologiyalardan nəzəri və praktik məsələləri. ARTPI-nin "Elmi əsərlər".i. Bakı: Qamma servis, 2005.
8. Mehdişadə M. Ümumtəhsil məktəblərində təlim-tərbiyə prosesinin təkmilləşdirilməsi yolları. Bakı: Maarif, 1982.
9. Mehrabov A. və Bəylərov E. Texnologiya və müasir təhsil. Bakı: Adiloğlu, 2003.
10. Рамазанов А., Аскеров Р. и др. Профессиональное образование и обучение на Южном Кавказе: на пути от выживания к эффективному функционированию национальных систем. Баку, 2008.
11. Əlizadə Ə. Müasir Azərbaycan məktəbinin psixoloji problemləri. Bakı: Pedaqogika, 2004.
12. Əhmədov A. Azərbaycan Respublikasının ümumtəhsil sistemində məzmun islahatları: perspektivlər və gözlənilən nəticələr. //ARTPI-nin "Elmi əsərlər".i, Bakı, 2005.
13. Олейникова О., Муравьева Н.

Аксенова обучение в течение всей жизни и профессиональное образование. Москва, 2011.

**Р.Аскеров,
М.Курбанов**

Оценивание достижений учащихся на основе модульных программ (куррикулов) основанных на компетенции

Резюме

Данная статья посвящена одному из наиболее важных аспектов процесса обучения, в которых отражены оценка истинных и надежных компонентов. В статье, которая включает в себе оценку доказательств в полном объеме, рассматриваются такие вопросы как оценка производительности, решение по оценке, возможность повторной оценки, регистрация конечного результата.

В данной работе отражены оценка, наблюдение, устный или письменный запрос, а также формы практического обучения.

Руководящий документ "Руководство по оценке" позволит тренеру (учителю) по модулю оценить успеваемость учащихся.

**R.Asgarov,
M.Qurbanov**

Evaluation of students achievement based on modular programs based on competences

Summary

This article is devoted to one of the most important aspects of learning, which reflects the true and reliable components. The article, which includes the evaluation of the evidence in full, addresses such issues as performance assessment, a decision on the assessment, the possibility of re-evaluation, registration of the final result. This paper reflects the assessment, observation, oral or written request, as well as forms of practical training. Guidance document Guidance on the assessment will allow the module teacher to assess student achievement.